

Klimat- och näringslivsdepartementet
Kristin Skeppsbj

Stockholm
2026-05-19

Vår referens
André Nilsson

Dnr
KN2026/00379

Remissyttrande

Yttrande över betänkandet *En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden (SOU 2025:122)*

Sammanfattning av förslagen

Utredningens har lagt fram förslag ämnade att förkorta handläggningstider och effektivisera processerna för ärenden enligt plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB). Långa och oförutsägbara processer utgör idag ett betydande hinder för investeringar och tillväxt, inte minst för små och medelstora företag som ofta saknar ekonomiska förutsättningar att driva långa processer för att få påbörja arbete.

De centrala förslagen i betänkandet är:

1. Ändrad instansordning: Länsstyrelsen föreslås slopas som första överprövningsinstans för kommunala beslut enligt PBL och vissa ärenden enligt MB. Överklaganden ska istället gå direkt till mark- och miljödomstol.
2. Förstärkt prejudikatroll: Mark- och miljööverdomstolens (MÖD) roll som prejudikatinstans föreslås förstärkas genom att möjligheterna att få prövningstillstånd begränsas.
3. Införande av överklagandeavgift: En avgift föreslås för överklaganden till mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstolen för att minska antalet överklaganden som bedöms sakna grund.
4. Förenklingar i detaljplaneprocessen: Förslag läggs fram för att förtydliga och förenkla processen för detaljplaner, bland annat genom en begränsning av samrådskretsen och en reglering av plankostnadsavtal.

Företagarnas synpunkter

Företagarna tillstyrker utredningens huvudsakliga förslag och välkomnar ambitionen att effektivisera och förkorta tillstånds- och planprocesserna. Långa, oförutsägbara och kostsamma processer är ett av de största hindren för företagens investeringsvilja och tillväxt. Att korta ned handläggningsprocesser och minska risker att myndigheter stoppar investeringar är avgörande delar för att stärka svensk konkurrenskraft. Att MÖD får förutsättningar att tidigt kunna handlägga ärenden skyndsamt är avgörande för att föreslagna förändringar ska leda till kortare ledtider, och inte sätta MÖD i en situation där de inte har kapacitet att löpande hantera ärenden i den takt som krävs för att de inte ska läggas på hög.

Begränsad överprövning kan bli ett hinder för småföretag

Förslaget att förstärka MÖD:s roll som prejudikatinstans genom att begränsa möjligheten till prövningstillstånd ser vi med viss oro på. För ett företag kan möjligheten att få ett felaktigt beslut korrigerat vara avgörande för fortsatt verksamhet. Kommunernas beslut i PBL-ärenden är ofta fattade av nämnder bestående huvudsakligen av fritidspolitiker, och risken för felaktiga beslut är inte obefintlig. För en småföretagare som nekats bygglov eller ändrad detaljplan kan konsekvenserna bli stora, särskilt i de fall där kommunala beslut tas felaktigt, och den sökande inte har haft anledning att anta nekande beslut. Vi ser med oro att rättssäkerheten för det enskilda företaget kan försvagas och konsekvenserna kan bli att felaktiga domar från mark- och miljödomstolen cementeras.

Efterlängtad med förenklingar i detaljplaneprocessen

Företagarna ställer sig mycket positiva till de förslag som syftar till att förenkla och förtydliga detaljplaneprocessen. En tydligare reglering av processen för miljöbedömning, en mer avgränsad samrådsrets och införandet av regler för plankostnadsavtal är alla välkomna åtgärder som kan öka förutsägbarheten och minska kostnaderna för företag som är beroende av ändrade detaljplaner för sin verksamhet.

André Nilsson
Näringspolitisk expert
Företagarna

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna